

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Валентина АРАНЧІЙ

28 жовтня 2021 р.

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
ЗА СТУПЕНЕМ БАКАЛАВР**

освітньо-професійної програми «Політологія»
спеціальності 052 Політологія
на 2022 рік

ФАКУЛЬТЕТ
ОБЛІКУ ТА ФІНАНСІВ

ПОЛТАВА – 2021

Програму підготували викладачі кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін факультету обліку та фінансів:

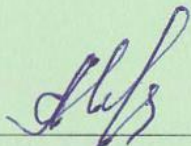
Приходько Сергій к.політ.н., доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін

Макарець Світлана к.і.н., доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін

Ільченко Алла к.пед.н., доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін

Схвалено науково-методичною радою спеціальності «Політологія»
(протокол № 2 від 14 жовтня 2021 р.)

Голова науково-методичної ради,
к.пед.н., доцент

 Алла ІЛЬЧЕНКО

ВСТУП

Головним завданням фахових випробувань є виявлення у вступників спеціальних знань і практичних навичок з комплексу фахових навчальних дисциплін.

Для вступників за освітньо-професійною програмою «Політологія» спеціальності 052 Політологія ступеня вищої освіти бакалавр на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста, освітнього ступеня молодшого бакалавра та освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра цей комплекс включає дисципліни:

- Основи політології.
- Соціологія;
- Історія політичних вчень.

При складанні вступних фахових випробувань вступники повинні показати високу фундаментальну та фахову суспільно-гуманітарну підготовку.

Вступник повинен знати:

- розвиток політологічної науки від найдавніших часів до сьогодення;
- розвиток основних тенденцій та закономірностей громадянського суспільства і політичного життя у світі та в Україні;
- закономірності створення державної політичної влади, політичної системи суспільства;
- рівень політичної свідомості, політичної культури та ідеології;
- закономірності становлення та діяльності основних політичних інститутів суспільства;
- історію національної політичної думки, вплив традицій і національного менталітету на розвиток сучасних політичних процесів в Україні.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ВСТУПНИХ ФАХОВИХ ВИПРОБУВАНЬ

Вступні фахові випробування для вступників передбачають виконання тестових завдань, які об'єктивно визначають рівень їх підготовки.

Тестова перевірка знань з дисциплін «Основи політології», «Соціологія» та «Історія політичних вчень» охоплює систему базових тестових завдань закритої форми із запропонованими відповідями.

Тестові завдання закритої форми складаються з двох компонентів:

- а) запитальної (змістовної) частини;
- б) 4 відповіді.

Ці тести є складовою частиною фахового випробування вступників. Оцінювання здійснюється за шкалою від 100 до 200 балів (табл. 1).

Таблиця 1

ТАБЛИЦЯ
відповідності тестових балів, отриманих за виконання завдань
фахового вступного випробування під час вступу на навчання
для здобуття ступеня бакалавра
за освітньо-професійною програмою «Політологія»
спеціальності 052 Політологія, рейтинговій оцінці за шкалою 100-200 балів

Тестовий бал	Рейтингова оцінка
0	не склав
1	не склав
2	не склав
3	не склав
4	не склав
5	не склав
6	не склав
7	не склав
8	не склав
9	не склав
10	не склав
11	не склав
12	не склав
13	не склав
14	не склав
15	не склав
16	100

Тестовий бал	Рейтингова оцінка
17	103
18	106
19	109
20	112
21	125
22	118
23	121
24	124
25	127
26	130
27	133
28	136
29	139
30	142
31	145
32	148
33	151

Тестовий бал	Рейтингова оцінка
34	154
35	157
36	160
37	163
38	166
39	169
40	172
41	175
42	178
43	181
44	184
45	187
46	190
47	193
48	196
49	199
50	200

Для кожного вступника передбачається 50 тестових завдань. По кожному завданню передбачається 4 варіанти відповіді, з яких вступник повинен вибрати вірну. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, які вступник може набрати за виконання тестових завдань становить 200 балів.

Приймальна комісія допускає до участі у конкурсному відборі для вступу на навчання вступників на основі раніше здобутого освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста, які при складанні фахового вступного випробування отримали не менше 100 балів.

Тривалість вступного випробування – 1 година.

ЗМІСТ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ В РОЗРІЗІ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН *ДИСЦИПЛІНА «ОСНОВИ ПОЛІТОЛОГІЇ»*

Тема 1. Політологія в структурі політичного знання.

Становлення та розвиток політології як науки. Місце та роль політології у системі навчальних дисциплін соціально-гуманітарного напрямку, її зв'язок із суспільними науками. Закономірності, категорії та методи політології як науки. Функції політології. Зростання ролі політичних знань у житті сучасного суспільства.

Тема 2. Політика як соціальне явище.

Політика як окрема сфера суспільної діяльності та об'єкт досліджень. Об'єкти й суб'єкти політики. Залежність політики від економічних та інших суспільних стосунків. Відносна самостійність політики. Зростання ролі політики та політичних відносин у сучасних умовах. Політика як мистецтво. Економічна (промислова, сільськогосподарська, фінансова, ін.), соціальна (політика у сфері охорони здоров'я, соціального забезпечення, побутового обслуговування); культурна (політика у царині освіти, науки, культури, мистецтва), національна, науково-технічна, екологічна, військова політика: сутність, функції, соціальна і політична спрямованість.

Тема 3. Політична влада та механізм її функціонування.

Політична діяльність як специфічна діяльність людей. Зміст та рівень політичної діяльності. Основні види політичної діяльності. Політична активність населення як важливий чинник розвитку демократичного суспільства. Формування механізму прямого й зворотного зв'язку між владними структурами суспільства і населенням. Влада як явище суспільного життя. Різноманітність визначень влади, основні підходи до тлумачення цього поняття. Види влади. Політична влада як найбільш важлива сфера влади у суспільстві. Об'єкти й суб'єкти політичної влади. Поняття «сильної влади» у суспільстві. Основні рівні влади, їх взаємозв'язок і взаємодія.

Тема 4. Політична система суспільства.

Поняття й сутність політичної системи. Структура політичної системи: держава, партії, громадські організації та рухи. Політичні відносини, політична ідеологія, політичні й правові норми. Типи політичних систем. Функції політичної системи. Основні тенденції розвитку політичних систем. Політичні режими як характеристики функціонування політичної системи. Політичні режими: тоталітарний, авторитарний, демократичний.

Тема 5. Держава як інститут політичної системи суспільства.

Держава як основний елемент політичної системи. Генезис держави, її

сутність. Суспільна зумовленість та ефективність функціонування державної влади, функції держави. Форми державного правління: монархія і республіка, парламентська монархія, президентська і парламентська республіки. Президентсько-парламентська республіка. Еволюція і зміна форм правління у країнах Східної Європи. Форми державного устрою: унітарна, федеративна, конфедеративна.

Тема 6. Демократія як спосіб функціонування політичної системи. Вибори та виборчі системи.

Поняття «демократія», «політична демократія», «народовладдя», «демократична система», «опозиція». Ознаки, принципи демократії. Поняття виборів як демократичного способу формування, періодичної чи позачергової зміни персонального складу органів державної влади або підтвердження повноважень на новий строк. Види виборів: 1) за предметом обрання – президентські, парламентські, муніципальні; 2) за причиною проведення – чергові, позачергові, дострокові. Абсентеїзм як байдуже ставлення людей до своїх громадсько-політичних прав. Основні причини абсентеїзму. Виборча система: поняття, основні типи. Моделі виборчих систем: мажоритарна, пропорційна, змішана. Виборча система України.

Тема 7. Політичні партії, громадські організації й рухи у суспільно-політичному житті.

Поняття політичної партії. Генезис і типологія політичних партій, їх функції в політичних системах сучасного суспільства. Одно- і багатопартійні політичні системи, особливості їх існування. Сучасна класифікація політичних партій: кадрові, масові партії виборців, партія «нової хвилі» і т.п. Місце і роль громадських організацій, рухів у політичній системі, їх типи і функції. Зумовленість появи альтернативних рухів і їх роль у політичній боротьбі. Місце й роль кооперативних організацій, творчих спілок, науково-технічних, культурно-освітніх та інших добровільних організацій у політичній системі суспільства. Специфіка масових демократичних рухів (економічні, антивоєнні, на захист прав людини тощо), їх роль у політичному житті суспільства

Тема 8. Політична культура громадян в демократичній державі.

Поняття політичної культури. Місце й роль політичної культури у загальній системі культури, у політичному житті суспільства. Структура політичної культури. Єдність і специфіка структурних елементів політичної культури: політичної свідомості й політичної поведінки. Основні функції політичної культури. Рівні політичної культури: індивідуальний і масовий. Політична поведінка особи, груп, мас. Історичні типи політичної культури. Політична культура суспільства та наявність політичних субкультур – культур окремих суспільних верств. Особливості й суперечності української національної політичної культури. Політична культура посттоталітарної України. Політична культура і морально-правові засади суспільного життя у сучасній Україні. Політична культура і політичний плюралізм. Політична культура і символіка

української держави: Герб, Прапор, Гімн, Конституція, політичні свята, політичні ритуали.

Тема 9. Політичні еліти та політичне лідерство.

Зростаюче значення людини та її участі у політичному житті сьогодення. Залучення людини до політичного життя як теоретична проблема. Людина як суб'єкт політики: статус, політична роль, престиж та авторитет. Основні типи особи стосовно політики. Людина як об'єкт політики. Поняття політичної соціалізації особи. Основні чинники процесу політичної соціалізації. Політико-економічне відчуження особи або її політична активність як наслідок політичної соціалізації особистості. Свобода й права, обов'язки і відповідальність громадянина, політична участь у тоталітарному й демократичному суспільствах. Формування громадянина в умовах становлення української державності: актуальні проблеми та перспективи. Статус людини, її права і свободи в умовах правової держави. Поняття й сутність політичного лідерства. Політичний лідер, сфери його діяльності: теоретична, аналітична, ідеологічна, організаторська, виконавча, стратегічна, тактична. Вимоги до політичного лідера: професійна придатність, компетентність, популярність, демократизм, відповідальність, висока політична культура і моральність. Типологія політичного лідерства та її критерії: суспільно-історичні умови, вид регулювання суспільних відносин; об'єкт лідерства, форма лідерства, стиль лідерства. Функціональні особливості політичного лідера: здійснення функції оцінки, вироблення лінії поведінки, виконання мобілізуючих функцій, здійснення прогнозуючих функцій. Соціальна роль політичного лідерства, його формального й неформального авторитету, масштабів та рівня впливу, вміння прогнозувати і контролювати події. Політичні лідери України. Критерії оцінки популярності та ефективності діяльності політичного лідера в Україні.

Тема 10. Світовий політичний процес та система міжнародних політичних відносин.

Сучасний світ та його основні тенденції розвитку. Світова політика як система міжнародних відносин, процес їх регулювання. Баланс і гармонізація міжнародних інтересів – головне завдання суб'єктів світової політики. Поглиблення взаємозв'язку, цілісності та єдності сучасного світу. Зміна характеру суперечностей та змісту всесвітнього прогресу – вирішальні чинники, що визначають формування сучасної політики держав, політичних сил і рухів. Поняття глобальних проблем людства. Роль світової політики в усуненні загрози ядерної війни. Економічні проблеми людства та політичні шляхи їх вирішення. Поняття міжнародної та національної безпеки. Головні напрями створення ефективної системи міжнародної безпеки у сучасних умовах. Сучасне політичне мислення як чинник забезпечення балансу інтересів на міжнародній арені. Пріоритет загальнолюдських цінностей та інтересів над класовими. Забезпечення безпеки політичними засобами. Перехід до діалогу та балансу політичних інтересів. Посилення впливу сучасного політичного мислення на долю народів світу.

Рекомендована література

1. Вегеш М., Палінчак М., Петрінко В. Геополітика в постатях і термінах : підручник для студентів і аспірантів спеціальності «Політологія». Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 786 с.
2. Воронянський О. В., Кулішенко Т. Ю., Скубій І. В Політологія : підручник. Харків : ХНТУСГ ім. Петра Василенка, 2017. 179 с.
3. Гелей С. Д., Рутар С. М. Політологія : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 348 с.
4. Горбач О. Н. Політологія : навч. посіб. 3-тє вид., допов. та перероб. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. 259 с.
5. Елітознавство : підручник / за заг. ред. В. А. Гошовської. Київ : НАДУ, 2013. 268 с.
6. Кириченко В. М. Політичні системи світу : кредитно-модульний курс. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 218 с.
7. Коваленко А., Обушний М., Ткач О. Політологія : довідник. Київ, 2004. 235 с.
8. Кордон М. В. Європейська та євроатлантична інтеграція України : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 172 с.
9. Міжнародні відносини та зовнішня політика України : підручник / Ю. В. Пунда, І. П. Козинець, В. С. Клименко та ін. Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. 328 с.
10. Політологічний енциклопедичний словник / ред.-упоряд. В. П. Горбатенко; ред. : Ю. С. Шемшученко, В. Д. Бабакін]. Київ : Генеза, 2004. 736 с.
11. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2015. 815 с.
12. Політологія : навч. посіб. / М. П. Гетьманчук, П. М. Гетьманчук, У. В. Ільницька, Г. І. Луцишин, Р. Я. Пасічний, Я. Б. Турчин. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. 272 с.
13. Політологія: навч.-метод. посіб. (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів : ПП «Арал», 2018. 540 с.
14. Політологія : навч. енциклопедичний словник-довідник для студентів ВНЗ I-IV рівнів акредитації / за наук. ред. Н. М. Хоми; В. М. Денисенко. Львів : «Новий Світ-2000», 2014. 779 с.
15. Політологія : хрестоматія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. П. Гетьманчук та ін. ; за ред. М. П. Гетьманчука. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2011. 599 с.
16. Польовий М. А., Кормич Л. І. Світовий політичний процес: глобальний та національний вимір : навч. посіб. Одеса : Фенікс, 2017. 240 с.
17. Сучасна політична лексика : енциклопедичний словник-довідник / І. Я. Вдовичин ; за наук. ред. Н. М. Хоми. Львів : «Новий Світ – 2000», 2015. 396 с.
18. Шляхтун П. П. Політологія: історія та теорія : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 472 с.
19. Шляхтун П. П. Політологічний термінологічний словник. Київ : Київський університет, 2015. 543 с.

ДИСЦИПЛІНА «СОЦІОЛОГІЯ»

Тема 1. Соціологія як наука про суспільство.

Соціально-культурні і наукові передумови виникнення соціології як науки. Місце соціології в системі суспільствознавства, її зв'язок з іншими гуманітарними науками. Об'єкт і предмет соціології. Специфіка соціологічного аналізу соціальних явищ. Принципи комплексності, системності, детермінізму, історизму, редукції, діяльності в соціологічному знанні. Категорії та закони соціології. Система соціологічних знань та її елементи. Системна єдність соціології як науки і плюралізм її теоретичних напрямів. Загальні, спеціальні і галузеві соціологічні теорії. Мікросоціологія і макросоціологія. Фундаментальні та прикладні дослідження соціології. Теоретична і емпірична соціологія. Місце соціології в системі гуманітарних наук: соціологія і філософія, соціологія та історія, соціологія і політологія, соціологія та економічна теорія. Емпіричні соціологічні дослідження. Фундаментальні і прикладні дослідження. Загальна характеристика методу соціології різні соціологічні підходи в аналізі фактів, явищ, процесів суспільного життя. Метод соціологічного аналізу. Історичний метод. Соціально-генетичний метод. Основні функції соціології як науки: теоретико-пізнавальна, пояснювальна, інструментальна, світоглядна, описова, прогностична, управлінська, соціотворча, інформаційна тощо. Соціологія і проблеми управління суспільством. Значення соціології для розв'язання соціально-економічних і політичних проблем модернізації українського суспільства.

Тема 2. Протосоціологія (розвиток соціального знання від античності до О. Конта).

Розвиток соціального знання Стародавнього світу. Міфологія, та героїчний епос – найдавніші форми пояснення світу. Спроба перших соціальних обстежень в Індії, Китаї, Ізраїлі, Римі, Греції. Соціальні знання епохи Середньовіччя, нова соціальна парадигма. Головні етапи розвитку суспільства в викладенні Августина Блаженного. Гуманісти епохи Відродження Т. Мора, Т. Кампанелли. Соціальні знання і дослідження Нового часу. Виникнення нової соціальної парадигми Т. Гоббс, Д. Локк. Ш. Монтеск'є – засновник нового напрямку, згодом – географічна школа соціології. Статистичні дослідження демографічних процесів (Й. Зюсемільх). Соціологічні ідеї консерватизму й утопічного соціалізму: перший напрям (Е. Берк, Л. Бенальд, Ж. де Местр); другий напрям (А. Сміт, І. Бентам, Д. Міль, Б. Констан, А. де Токвіль); третій напрям (А. Сен-Сімон).

Тема 3. Історичний розвиток соціологічної думки у країнах Західної Європи та Росії.

Огюст Конт і проект нової науки. Позитивне мислення, класифікація наук і предмет соціології. Формування принципів соціологічного методу. Органістична теорія Г. Спенсера. Теорія соціальної еволюції. К. Маркс, та його матеріалістична соціологія. Розвиток соціології у I половині ХХ ст. Соціологія

Е. Дюркгейма. Система соціології В. Паретто. Формальна соціологія Г. Зіммеля. Розуміюча соціологія М. Вебера. Розвиток соціальної психології та соціології особистості в роботах Д. Міді. Чикагська школа соціології, та її представники У. Томас, Ф. Зненацький, Р. Парк, Г. Уорнер, Е. Берджес. Структурно-функціональна соціологія Т. Парсонса і Р. Мертона. Франкфуртська соціологічна школа, та її представники: Г. Меркузе, Е. Фромм, Т. Адорно, М. Хоркхаймер. Драматична доля соціологічної науки в Росії. П. Сорокін. Сучасний етап теоретичної соціології. Теорії індустріального та постіндустріального суспільства. Критична теорія суспільства. Теорія комунікативної дії (Ю. Хабермас). Соціологія, та соціальний біхевіоризм. Теорія соціального обміну (П. Блау, Д. Хоманс). Неофункціоналізм. Структуралізм і постструктуралізм. Соціологічний постмодернізм.

Тема 4. Історія становлення та розвитку соціологічної думки в Україні.

Витоки української протосоціології. Пам'ятки писемності – пізнання соціального життя українців. Перші переписи населення на Русі та у російських князівствах. Українське козацтво – соціальний феномен. Соціально-політичні уонцепції Києво-Могилянської Академії. Г. Сковорода і його перший соціофілософістичний твір «Начальная дверь». Внесок Кирило-мефодіївського братства у розвиток суспільства. Подушний перепис чоловічого населення в Російській імперії «Ревізівські сказки» з 1857 по 1857 р.р. – 10 ревізій). Перепис графа Розумовського в Україні в 1763р. «Генеральний опис» Лівобережної України. Перші емпіричні дослідження в Росії, XVII – поч. XIX ст. Початок української соціології. Діяльність женецького гуртка українських вчених у 80-х р. XIX ст. (С. Подолинський, М. Драгоманов, Ф. Вовк). Вчення про суспільні явища М. Ковалевського. Внесок І. Франка, М. Грушевського, Б. Кістяківського, В. Липинського, М. Туган-Барановського в розвиток української соціології. Розвиток української соціології в післяжовтневий період 1917 р. Організація Українського Соціологічного інституту М. Грушевським у 1919 р., та заперечення його інститутом марксизму в 1924 р. Втрата соціології як науки свого самостійного статусу (поч 30-х років), та повна ліквідація будь-яких соціологічних досліджень (1936 р.). Створення Інституту соціології в системі Академії наук в 1990 р. Українська соціологія сьогодні, її стан і перспективи розвитку.

Тема 5. Суспільство як система.

Поняття суспільства. Суспільство і природа. Головні ознаки суспільства та його структурні елементи. Еволюція уявлень про суспільство як соціальну систему: поняття суспільства в античному світі, в соціально-філософській думці XVI – XVII ст., системно-механістичні та системно-органістичні підходи до аналізу суспільства (О. Конт, Г. Спенсер, Е. Дюркгейм, Ф. Тьоніс, В. Парето та ін.). Трактатування суспільства в марксистській соціологічній концепції. Сучасні соціологічні трактування суспільства. Поняття суспільного життя. Біологічні, географічні, демографічні, економічні, соціокультурні засади

суспільного життя. Поняття соціальних та соціетальних систем. Класифікація соціетальних систем. Генетичний та структурний підходи до аналізу соціетальних систем. Історичні типи суспільства: традиційне, індустріальне, модерне суспільство. Глобальні процеси сучасного суспільного розвитку: урбанізація, економічна та політична модернізація, інформаційна революція, взаємодія та взаємовплив культур. Соціальні аспекти проблем роззброєння, захисту здоров'я людини, захисту навколишнього середовища, захисту прав і свобод людини тощо. Перехідний стан сучасного українського суспільства. Модернізаційні, трансформаційні процеси в Україні. Соціологічний аналіз соціально-економічних та політичних реформ в Україні.

Тема 6. Соціальні зміни та питання суспільного розвитку.

Суспільний розвиток як одна з провідних тем соціологічного теоретизування. Вплив еволюціонізму на соціологічну рефлексію щодо суспільного поступу. Спрямованість соціальних змін. Ідея соціального прогресу та її проблематичність. Діалектика прогресу і регресу в суспільному розвитку. Соціологічні концепції соціальних змін. Концепції лінійного та нелінійного розвитку суспільств. Теорії циклічного суспільного розвитку. Соціальні революції. Революція і контрреволюція. Суспільна трансформація і транзиція. Концепція сталого розвитку. Стагнація в суспільному розвитку. Соціальна інженерія як спроба «профілактики революцій». Соціальні реформи. Проблема спрямованості, критеріїв і темпів суспільного розвитку. Нерівномірність розвитку підсистем суспільства, соціальних інститутів, територіальних спільнот, суспільств, держав і регіонів світової системи як джерело суперечностей і рушій соціальних змін.

Тема 7. Соціальні інститути. Типологія соціальних інститутів.

Визначення соціального інституту. Типологія соціальних інститутів. Функції та дисфункції соціальних інститутів. Інституціоналізація. Історичний характер інститутів. Процес інституціоналізації в сучасних суспільствах. Поняття про формальну організацію. Формальна і неформальна структура організації. Бюрократія. М. Вебер про раціональну бюрократію. Бюрократія і номенклатура.

Тема 8. Соціальна структура суспільства.

Поняття соціальної структури суспільства. Поняття соціальної спільності. Типологія соціальних спільнот. Основні елементи соціальної структури: соціальні групи, соціальні інститути, соціальні організації, особистість. Соціальна стратифікація як центральне поняття при аналізі соціального. Соціальні групи як страти. Види соціальної стратифікації, методологічні підходи до розуміння соціальної стратифікації. Причини соціальної нерівності. Поняття соціальної мобільності, типи соціальної мобільності. Проблема маргінальності соціальних утворень. Соціальна стратифікація та соціальна мобільність як процеси відтворення і розвитку соціальної структури суспільства.

Тема 9. Особистість у системі соціальних зв'язків.

Поняття особистості в соціології. Основні ознаки особистості. Співвідношення понять людина, особистість, індивід, індивідуальність. Основні теоретичні концепції особистості. Соціальний статус та соціальні ролі особистості. Потреби, інтереси, цінності, ціннісні орієнтації як елементи духовної структури особистості. Співвідношення особистих та суспільних інтересів. Ціннісні орієнтації індивіда. Соціалізація індивіда та її основні етапи. Структура процесу соціалізації: адаптація, інтеріоризація та формування особистісних якостей. Основні чинники та канали соціалізації особистості. Поняття ресоціалізації. Особистість як суб'єкт суспільних відносин. Соціальна активність особистості: критерії, показники. Види та рівні соціальної активності.

Тема 10. Методика та техніка соціологічних досліджень.

Методологія і методи соціологічного дослідження. Програмування та організація соціологічного дослідження. Основні етапи і процедури соціологічного дослідження. Програма як виклад і обґрунтування методологічних, методичних, процедурних основ дослідження. Основні елементи програми і зв'язок між ними. Методологічний розділ програми. Формулювання проблеми дослідження. Визначення предмета і об'єкта дослідження. Визначення мети та завдань дослідження. Уточнення і інтерпретація понять. Формулювання гіпотез у соціологічному дослідженні. Види гіпотез. Процедурний розділ програми. Стратегічний план дослідження. Основні нормативні вимоги до організації соціологічного дослідження. Етапи дослідження: підготовчий, оперативний, підсумковий. Особливості організації теоретико-прикладного дослідження. Основні вимоги до звітності про результати дослідження. Структура звіту. Статистичне оформлення та форми подання емпіричних даних. Висновки та рекомендації. Вибірка і вибіркове дослідження. Опитування, спостереження та аналіз документів у соціологічному дослідженні. Опитування як метод збору соціологічної інформації. Специфіка анкетування у соціологічному дослідженні. Типи питань і особливості їх використання. Особливості інтерв'ю у соціологічному дослідженні. Логіка питань і психологія респондента, мова інтерв'ю. Загальна характеристика соціологічного спостереження. Особливості спостереження у соціології. Види спостереження їх переваги і недоліки. Аналіз документів. Місце аналізу документів серед інших методів збору інформації. Поняття документа в соціології. Документ як джерело соціологічної інформації. Класифікація документів. Види документів у практиці державної влади. Характеристика основних видів документів. Основні методи обробки соціологічної інформації. Підготовка первинної соціологічної інформації до обробки. Редагування і кодування завдання аналізу даних у одержаній інформації усунення помилок. Застосування методів статистики при обробці і аналізі даних. Статистичні таблиці. Графічне зображення статистичних даних. Кореляційний аналіз. Аналіз даних як один із етапів соціологічного

дослідження. Мета і соціологічному дослідженні. Основні етапи процесу аналізу даних. Методи опису даних соціологічного дослідження. Послідовність дій при аналізі даних у соціологічному дослідженні.

Тема 11. Соціологія сім'ї та шлюбу.

Шлюб і сім'я як об'єкт соціологічного дослідження. Сім'я як соціальний інститут та соціальна група. Структура сім'ї і їх життєві цикли. Функції сім'ї як соціального інституту. Планування сім'ї. Студентська сім'я. Молодіжна сім'я. Кохання, чоловіча гідність, жіноча гідність. Типологія сімей. Сім'я та відтворення населення. Сімейні відносини та демографічна політика. Міграційні процеси. Урбанізація. Демографічна політика в Україні.

Тема 12. Соціологія молоді.

Молодь як специфічна соціально-демографічна група. Процес інтеграції молоді в суспільні структури. Молодіжна субкультура як фактор соціалізації особистості. Девіантна поведінка та її соціальна корекція. Дослідження проблем молоді в Україні.

Тема 13. Соціологія конфлікту.

Історичні та методологічні основи соціології конфлікту. Виникнення та основні етапи розвитку соціології конфлікту. Предмет і метод соціології конфлікту. Природа, динаміка та механізми виникнення соціального конфлікту. Поняття, причини, мотивація, функції та структура, стадії соціального конфлікту. Типологія і класифікація конфліктів, методи їх вирішення і попередження. Управління соціальним конфліктом. Принципи та методи, структурні методи управління конфліктом. Профілактика конфліктів, управління поведінкою особистості з метою запобігання конфліктам.

Тема 14. Економічна соціологія.

Економічна і соціальна сфери суспільства. Розвиток економіки як самоорганізуючого й підлеглого управлінню процесу. Об'єкт і завдання, система категорій та методів економічної соціології. Соціальний механізм регулювання економіки, його соціологічна сутність. Функції соціального механізму регулювання економіки. Завдання соціології у регулюванні процесу розвитку економіки. Методи управління економікою та її суб'єктами. Розвиток уявлень про суб'єкти економічного життя. Ринок як регулятор економіки, його суспільна природа. Соціологічні аспекти ринкового регулювання. Етапи розвитку ринкових відносин. Взаємовідношення державного й ринкового регулювання в економіці. Людський чинник як суб'єкт економічного життя. Піднесення його ролі в ринкових умовах.

Тема 15. Соціологія політики.

Соціологія політики про взаємодію соціальних цінностей, політичних інститутів, громади. Політична влада та політичний вплив у суспільстві. Соціологія політичних партій, громадських об'єднань та рухів, соціологія

представницьких інститутів держави. Політична культура та політична ідеологія, політична поведінка. Міжнародні політичні відносини.

Тема 16. Соціологія культури.

Поняття культури та її визначення. Соціологічний підхід до вивчення культури та його специфіка. Методологічні засади соціологічного аналізу культури. Основні сфери прояву людської культури та рівні її соціологічного дослідження. Предмет та об'єкт соціології культури, її структура та функції. Центральні категорії соціології культури: система цінностей і норм, санкції, соціокультурні зразки поведінки (обряди, звичаї, традиції), соціокультурні уявлення, мова. Культура суспільства. Культура і особистість. Динаміка культурних процесів у соціальних спільнотах і колективах. Загальнолюдська культура, субкультура, контркультура. Народна, елітарна, масова культура. Соціальні функції культури. Традиції соціокультурного мислення в Україні. Основні напрямки соціологічних і культурологічних досліджень українських вчених. Нова соціокультурна реальність посттоталітарного суспільства та розвиток національної культури.

Тема 17. Соціологія девіантної поведінки.

Суть поняття «девіація» (відхилення). Об'єкт та предмет девіантної соціології. Девіація – соціальне явище. Концепція відхилення поведінки за Е. Дюркгеймом («Теорія самогубства»). Поняття «аномії». Умови, при яких індивідуальні негативні відхилення набувають якості соціальних. Соціальні відхилення на індивідуальному та масовому рівнях. Причини та види девіантної поведінки. Біологічна концепція Ц. Ламброзо. Основні теорії та концепції девіації. Біологічні концепції – певна фізична будова, що найчастіше зустрічається у девіантів (Ламброзо). Психологічні концепції – психологічна теорія З. Фрейда. Соціологічні концепції – теорія аномії (Дюркгейм, Мертон), соціальна дезорганізація (Шоу, Маккей), культурологічні теорії (Селлін, Міллер, Сутерленд, Клауорд, Оулін), теорія наклеювання ярликів (Беккер), радикальна кримінологія (Турк, Квіні, Тейлор, Уолтон, Янг). Екстравертивна девіантна поведінка. Інтравертивна девіантна поведінка. Соціальний контроль, та його механізми (власне контроль, внутрішній контроль, побічний контроль). Приблизна стратегія соціального контролю в нашій країні.

Тема 18. Соціологія релігії.

Предмет і об'єкт соціології релігії. Методологія дослідження релігії (функціональний та системний аналіз). Становлення соціології релігії. «Теорія обману» Б. Спінози, інші прихильники філософії обману (Ж. Ламметрі, П. Гольбах, Г. Гегель, Л. Фейербах, К. Маркс, Ф. Енгельс). «Суспільні» та «приватні» види релігії О. Конта. Соціальні функції релігії у Г. Спенсера. М. Вебер – засновник соціології релігії, як самостійної галузі знань. Концепція соціології релігії Е. Дюркгейма. Феноменологічні напрями соціології релігії (П. Бергер, Т. Лукман). Виникнення релігії – соціальні та гносеологічні корені релігії. Соціальна роль, функції релігії та церкви (компенсаторна

комунікативна, регулятивна функції). Релігія і держава. 3 основні типи взаємовідносин церкви і держави. Основні принципи взаємовідносин церкви з державою в Україні.

Тема 19. Етносоціологія.

Поняття «етнічна спільність». Найдавніші етнічні спільноти. Теорія етногенезу. Історичні форми спільності людей (рід, плем'я, народність, нація, народ). Формування теорії політичної нації. Атомістичний підхід. Марксистська концепція нації в атомістичному підході. Недоліки атомістичного напрямку. Інші концепції атомістичного напрямку (М. Шаповал, В. Старосольський, О. Бочковський). Національно-етнічні відносини народів. Визначення предмету та об'єкту етносоціології. Основні методи в етносоціології (спостереження, опитування, експеримент, контент-аналіз). Методи формалізації, типологізації, квантифікації, моделювання. Кроскультурні дослідження. Поняття «етнізм», «етик», «етноклас». Виділення об'єктивних ознак нації. Характеристика етнічної групи по Гарвардській енциклопедії. Соціально-етнічні особливості розвитку України. Дія принципу національного самовираження.

Рекомендована література

1. Анурін В.Ф. Кравченко А.И. Социология : учебник для вузов. СПб. : Питер, 2010. 432 с.
2. Болотіна Є.В., Мішура В.Б. Соціологія : навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2007. 128 с.
3. Брегеда А.Ю. Соціологія : навч. посіб. К. : КНЕУ, 1999. 124 с.
4. Брегеда А.Ю., Бовтрук А.П., Дворецька Г.В. Соціологія : навч.-метод. посібн. для самост. вивч. дисц. К. : КНЕУ, 1999. 124 с. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-39.html>
5. Волович В.І. Горлач М.І., Кремень В.Г. Соціологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. К. : Центр учбової літератури, 2009. 808 с.
6. Городяненко В.Г. Соціологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. К. : Видавничий центр Академія, 2002. 560 с.
7. Дворецька Г.В. Соціологія : навч. посібн. Вид. 2-ге, перероб. і доп. К. : 2002 472 с. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-67.html>.
8. Добренев В.И., Кравченко А.И. Методология и методика социологического исследования : учебник. М. : Альма Матер, 2009. 537 с. URL: <http://padabum.com/d.php?id=37991>.
9. Захарченко Н., Погорілий О. Історія соціології (від Античності до початку ХХст.) : навч. посіб.. К. : Либідь, 1993. 336 с.
10. Иванова Н.Л., Румянцева Т.В. Социальная идентичность, теория и практика. М. : Современный гуманитарный университет, 2009. 453 с. URL: <http://www.ozon.ru/context/detail/id/5042849/>.
11. Кузьменко Т.М. Соціологія : навч. посібн. К. : Центр учбової літератури, 2010. 320 с. URL: <http://filelibsnu.at.ua/navchalno-metod/social/Sociologiya-Kuzmenko2010.pdf>

12. Малахова Ж.Д., Огаренко В.М. Викладання соціології: досвід інноваційних прийомів: навч. посібн. К. : Центр учбової літератури, 2008. 280 с. URL: http://www.studmed.ru/malahova-zhd-ogarenko-vm-vikladannya-socologiyi-dosvd-nnovacynih-priyomv_f22ee137f01.html
13. Нестуля О.О., Нестуля С.І. Соціологія: навч. пос. для студ. вищ. навч. закл. К. : Центр учбової літератури, 2009. 272 с.
14. Осипова Н.П., Воднік В.Д., Клімова Г.П. Соціологія : підручник. К. : Юрінком Інтер, 2003. 336 с. URL: <http://radnuk.info/pidrychnuku/sotsiologiya/507-osupova.html>
15. Осипов Г.В., Москвичев Л.Н., Кабыща А.В. Социология. Основы общей теории. М. : Норма, 2009. 912 с. URL: <http://www.alleng.ru/d/sociol/soc030.htm>
16. Піча В.М. Соціологія : загальний курс : навч. посіб.. К. : Каравела, 2000. 248 с.
17. Подольська Є.А., Подольська Т.В. Соціологія : 100 питань – 100 відповідей. К. : Інкос, 2009. 353 с. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-176.html>
18. Практикум з соціології: навч. посіб. / ред. В.М. Піча. Львів : Новий Світ – 2000, 2007. 368 с.
19. Примуш М.В. Загальна соціологія : навч. посібн. К. : Професіонал, 2004. 590 с. URL: <http://referaty-kursovye-konspekty.ru/c12/4bm5w/>
20. Симонова О.А. История социологии XX века: избранные темы : учебн. пособ. М. : Университетская книга; 2008. 208 с. URL: https://www.hse.ru/pubs/share/direct/content_document/73363461
21. Сірій Є.В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії : навч. посіб. К. : Атіло, 2004. 480 с.
22. Сірій Є.В. Соціологія : навч. посібн. К. : Атіка, 2004. 480 с. URL: http://www.big-lib.com/book/48_Sociologiya
23. Сокурянська Л.Г. Вступ до соціології: навч. посібн. Х. : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2011. 260 с. URL: <http://karazinbook.univer.kharkov.ua/sites/default/files/books/sokyranska.pd>
24. Социология : наука об обществе / общ. ред. : В.П. Андрущенко, Н.И. Горлач. Харьков : Рубикон, 1996. 686 с.
25. Соціологія : підручник для студентів вузів. / за ред. В.Г. Городяненка. 3-є вид., перероб. і доп. К. : Академія, 2008. 544 с.
26. Соціологія: курс лекцій : навч. пос. для студ. вищ. навч. закл. / ред. В.М. Піча. 2-є вид., випр. і доп. Львів : Новий Світ – 2000, 2002. 312 с.
27. Соціологія : терміни, поняття, персоналії, схеми, таблиці : навч. словник-довідник. / ред. В.М. Піча. К. : Каравела; Львів : Новий Світ – 2000, 2002. 480 с.
28. Соціологія : підручник. / за ред. В.Г. Городяненка. 3-є вид., доп. і перер. К. : «Академія», 2006. 544с. URL: <http://readbookz.com/books/195.html>
29. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І. Докаша. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012.

448 с.

URL:

<http://www.sociology.chnu.edu.ua/res/sociology/Soc.%20kafedr.%20posibnyk.pdf>

30. Соціологічна теорія : традиції та сучасність : навч. посібн. / за ред. А. Ручки. К. : Ін-т соціології НАН України, 2007. 363 с. URL: <http://i-soc.com.ua/institute/ruchka-kostenko.pdf>

31. Юрій М.Ф. Людина і світ : підручник. К. : Дакор, 2006. 460 с. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-178.html>

ДИСЦИПЛІНА «ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ ВЧЕНЬ»

Тема 1. Історія політичних вчень як навчальна дисципліна.

Предмет історії політичних вчень. Її місце в системі інших наук. Поняття і загальна характеристика політичного вчення. Методи історії політичних вчень: філософські, загальнонаукові та конкретно-наукові. Закономірності виникнення і розвитку політичних вчень, принцип історизму. Періодизації історії політичних вчень: за історичним процесом, за суспільним поділом та за ведучим напрямком методології. Структура курсу.

Тема 2. Політичні вчення у країнах Стародавнього Сходу.

Загальна характеристика релігійно-міфологічних уявлень про державу, і політику в III – I тис. до н.е. у давніх вавилонян, єгиптян, індусів, китайців, євреїв, персів. Рационалізація політичних уявлень. Давня Індія. Витоки політичної думки. Політичні ідеї брахманізму та буддизму. Світські політико-правові ідеї в «Артхашастрі». Давній Китай. Перші політико-правові ідеї у «Книзі історії». Політична ідеологія даосизму. Патріархально-патерналістська теорія Конфуція. Відображення інтересів народних мас і договірна теорія походження держави в теорії Мо Цзи. Світська доктрина політики школи фа-цзя (легісти).

Тема 3. Політичні вчення у Стародавній Греції.

Основні етапи розвитку держави в Давній Греції та їхнє відображення у політичних вченнях. Періодизація розвитку політичної думки. Політичні вчення раннього періоду: Гомер, Гесіод, «сім мудреців», Піфагор, піфагорійці, Геракліт (IX – VI ст. до н.е.). Період розквіту давньогрецької політичної думки (V – п. пол. IV ст. до н.е.): політичні ідеї Демокрита, софістів, Сократа. Вчення Платона про політику, державу та право. Вчення Аристотеля про політику, державу і право. Проекти ідеальної держави. Період еллінізму (друга половина IV – II ст. до н.е.): Епікур, стоїки, Полібій.

Тема 4. Політичні вчення Стародавнього Риму.

Загальна характеристика основних напрямків політичної думки в Давньому Римі. Її періодизація. Політичне вчення Цицерона. Походження держави, прості та складні форми держави, ідеал держави, види права, їх зміст. Політико-правові ідеї римських юристів. Римські юристи про сутність і систему

права. Вплив поглядів римських юристів на наступний розвиток. Політико-правові погляди римських стоїків. Сенека, Епіктет, Марк Аврелій Антонін.

Тема 5. Політичні вчення Західної Європи в період середньовіччя.

Основні риси та особливості середньовічної політичної думки. Політичні ідеї раннього християнства. Основні питання та напрямки політичної думки. Теорія «двох мечів». Політичне вчення Аврелія Августина. Середньовічна схоластика. Фома Аквінський, його вчення про походження і сутність держави, елементи політичної влади, форми правління. Вплив Фоми Аквінського на розвиток політико-правової доктрини католицизму. Політичні ідеї середньовічних єресей. Основні етапи та напрямки. Богословські, антицерковні та антифеодальні, бюргерські та селянсько-плебейські єресі. Вираз інтересів середньовічного бюргерства вченні Марсилія Падуанського.

Тема 6. Політичні вчення Київської Русі.

Джерела розвитку політичних ідей у Київській Русі та його особливості. Співвідношення язичництва та християнства. Політичні ідеї в літописах і пам'ятках давньоруського права періоду розквіту (IX – X ст.): Іларіон «Слово про закон і благодать»; «Руська Правда». Основні напрямки політичної думки у період феодальної роздрібненості: церковний та єдинокнязівський напрямки: Нестор «Повість минулих літ»; Володимир Мономах «Повчання дітям»; Данило Заточник «Моління»; «Слово о полку Ігоревім».

Тема 7. Політичні вчення доби Відродження та Реформації.

Загальна характеристика політичної ідеології Відродження. Ідеологія гуманізму. Політичні ідеї Реформації, її напрямки. Мартін Лютер, Томас Мюнцер, Жан Кальвін. Вчення Ніколо Макіавеллі про політику, державу та право. Формування принципу історизму та розуміння політики як науки та мистецтва. Вплив вчення Макіавеллі на розвиток політичної думки. Вчення Жана Бодена про політику, державу і право. Розуміння політичного режиму. Прояви ідеології епохи Відродження. Зародження політичних ідей європейського соціалізму. Ідеальний лад в «Утопії» Томаса Мора і «Місті Сонця» Томазо Кампанелі.

Тема 8. Політичні вчення в Голландії та Англії XVII ст.

Передумови формування політичної думки в Голландії та Англії: поява політичних партій як новий фактор політичної думки. Зміна пріоритетів у політичній проблематиці. Політична думка Голландії. Виникнення теорії «природного права»: вчення Г. Гроція, теоретичне обґрунтування демократії Б. Спінозою. Основні напрямки політичної ідеології в період англійської буржуазної революції XVII ст. Індепенденти, левелери, пресвітеріани, дигери: форма правління і політичний режим у їхніх поглядах. Політичне вчення Т. Гоббса. Обґрунтування класового компромісу в Англії у вченні Дж. Локка.

Тема 9. Політичні вчення європейського Просвітництва.

Загальна характеристика політичної ідеології епохи Просвітництва, її еволюція. Основні напрямки політичної ідеології доби Просвітництва: просвітники, соціалісти-утопісти, жирондисти, конституціоналісти, якобінці, їх представники. Політичні вчення Франції. Погляди Вольтера. Вчення Монтеस्क'є про політику, державу та право. Родоначальник політичного радикалізму Ж. Ж. Руссо. Природно-правові вчення Німеччини: С. Пуффендорф, Х. Тамазій, Х. Вольф, поєднання теорій суспільного договору і природного права з божественною доктриною. Політичні та правові вчення Італії. Політико-правові погляди Чезаре Беккарія.

Тема 10. Українська політична думка XVI – XVIII ст.

Політична думка Польсько-Литовського періоду в Україні. Станіслав Оріховський, його погляди на державу та владу. Ідеї легізму (пошанування законів) у творах С. Оріховського. Острозький культурно-освітній центр та його значення в розвитку української політичної думки. Полемічна література як виразник тогочасних світоглядних уявлень українського суспільства. політичні погляди І. Вишенського. Ідеї про державу і право у творах П. Могили. Політичні програми гетьманів України. Б. Хмельницький про проблеми та перспективи української державності. Гадяцький трактат І. Виговського. Політико-правові погляди І. Мазепи. Проект першої Конституції України П. Орлика. Обґрунтування ідей освідченого абсолютизму в творах Ф. Прокопович, С. Яворського. Г. Сковорода, його суспільно-політичні погляди. «Історія Русів» як пам'ятка української політичної думки. Державницька та правова концепція цього твору.

Тема 11. Політичні вчення в США в період боротьби за незалежність.

Загальна характеристика основних напрямків політичної думки. Політичні погляди «федералістів» (Олександр Гамільтон, Джон Адамс, Джеймс Медісон). Ідеї конституціоналізму і федералізму. Ідеї розподілу влад. Політико-правові погляди Томаса Джефферсона і їх втілення в Декларації незалежності і Біллі про права. Ставлення Джефферсона до рабства. Обґрунтування правомірності народної революції. Політичні ідеї радикальних демократів. Томас Пейн. Особливості його теорії природного права. Ставлення до рабства, до революції.

Тема 12. Політичні вчення Західної Європи кінця XVIII – першої половини XIX ст.

Основні риси політико-правової ідеології лібералізму п. пол. XIX ст. Теорія утилітаризму Ієремії Бентама. Джон Стюарт Мілль про свободу, порядок і соціальний прогрес. Співвідношення незалежності особи та громадянського контролю. Вчення про індивідуальну свободу. Держава охоронець інтересів кожного громадянина. Концепція «залежності жінок». Політична програма лібералізму у Франції. Бенджамін Констант про права і свободи, ліберальний політичний режим і політичну свободу. Проблеми свободи і рівності у працях

Алексіса де Токвіля. «Золотий закон» політичного розвитку. Переваги і недоліки демократії. Німецький лібералізм. Політичні погляди Вільгельма фон Гумбольдта. Теорія «надкласової монархії» Лоренца фон Штейна. Політичні ідеї критичного утопічного соціалізму. Клод Анрі де Сен-Сімон – основоположник французького утопічного соціалізму початку XIX століття. Шарль Фур'є та його соціальна програма. Соціально-утопічні ідеали Роберта Оуена.

Тема 13. Політичні вчення в Німеччині кінця XVIII – початку XIX ст.

Загальна характеристика політичної думки в Німеччині в кінці XVIII ст. Особливості розвитку Німеччини в кінці XVIII ст. Іммануїл Кант – засновник консервативного лібералізму. Ідея правопорядку і законослухняності як частина політичної (громадянської) свідомості. Розширення свободи як мета існування людського роду. Вчення І. Канта про «вічний мир». Право – сутність існування держави. Концепція громадянського суспільства, конституційної монархії та становокорпоративної демократії Георга Гегеля. Ідеалізація ролі держави у політичному процесі. Моральний позитивізм. Політична теорія Іоганна-Готліба Фіхте. Теорія походження держави. Взаємовідповідальність влади і суспільства. Народ – як вище джерело будь якої влади. Утопічне ідеальне суспільство. Теоретичні основи владного режиму розумного суспільства. Політичний ідеал І. Г. Фіхте. Політичні теорії Німеччини кінця XVIII ст. та їх значення для формування політичної свідомості нового типу.

Тема 14. Політичні вчення Західної Європи другої половини XIX ст.

Соціологізм в політичній науці. Соціологічні теорії держави. Політичне вчення засновника позитивізму Огюста Конта. Герберт Спенсер – основоположник органічної теорії держави. Соціологічна концепція держави (Людвіг Гумплович). Аристократична концепція держави Фрідріха Ніцше. Антилібералізм Ф. Ніцше, концепція «надлюдини». Автономність політики і моральних цінностей. Ліберальні вчення про право і державу. (Рудольф Ієрінг, Георг Еллінек). Марксистське вчення про державу і право. К. Маркс і Ф. Енгельс про класову природу, ознаки і сутність держави і права. Ідея диктатури пролетаріату. Держава і право в комуністичній формації, їх «відмирання». Анархізм про державу і право. П. Прудон про капіталізм і власність, державу і закони, економічний переворот і майбутню анархію. Концепція анархо-індивідуалізму М. Штірнера, його суспільний ідеал. Теорія анархо-колективізму М. Бакуніна. Політична і соціальна організація майбутнього суспільства.

Тема 15. Українська політична думка XIX ст.

Зародження модерної української політичної думки. Державницькі проекти декабристів. Кирило-Мефодіївське товариство. Його програма, документи та вплив на наступний розвиток української політико-правової думки. Конституційні проекти Г. Андрузького. Політичні та правові погляди М. Костомарова. Політичні та правові погляди П. Куліша, їх еволюція. Політичні погляди М. Драгоманова. Ідеї федералізму. Політичні погляди І. Франка.

Тема 16. Українська політична думка першої половини XX ст.

Консервативна державницька концепція. В. Липинський про «трудову монархію», класократію, верховенство закону. Державницькі концепції С. Томашівського і В. Кучабського. Націократична концепція державності. М. Міхновський про самостійність України, національний суверенітет. Модель президентсько-парламентської республіки. Д. Донцов про державне й геополітичне майбутнє України, новий інтегральний націоналізм. Національна «аристократія», «націократія» за М. Сціборським. Національно-демократична модель української державності. Ст. Дністрянський про її правові підстави, його проект Конституції Західно-Української Народної Республіки. Нація і державотворення за В. Старосольським та ін. Державно-правові погляди діячів Української Центральної Ради. Історія та перспективи української державності за М. Грушевським. В. Винниченко про моральну політику та «революційну демократію». «Колектократія». М. Туган-Барановський про державу соціальної справедливості.

Тема 17. Політичні вчення XX ст.

Політичні ідеї солідаризму та інституціоналізму Л. Дюгі та М. Оріу, соціологічна юриспруденція Е. Ерліха та Г. Гурвича, теорії еліт, бюрократії та технократії В. Паретто та Г. Моска, концепція «залізного закону олігархії» Р. Міхельса, теорія «зацікавлених груп» А. Бентлі, типологія влади М. Вебера. Проблеми становлення демократичної політичної культури. Г. Алмонд, С. Верба. Теорії демократії. Політико-правові теорії фашизму та націонал-соціалізму.

Рекомендована література

1. Гончарук-Чолач Т. В., Томахів В. Я. Історія українських та зарубіжних політичних вчень : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2020. 226 с.
2. Енциклопедія політичної думки / за редакцією Девіда Міллера, Дженет Коулмен, Вільяма Конноллі, Алана Райана. Київ : Дух і Літера, 2000. 472 с.
3. Журавльов Д., Коротюк О., Лавринович О. Історія політичних і правових вчень. Від стародавніх часів до XVII століття. Київ : ОВК, 2021. 237 с.
4. Зозуля Є. В., Туренко О. С., Іванов І. В. Історія вчень про державу і право : навч. посіб. Херсон : «Олді-Плюс», 2018. 308 с.
5. Історія політичної думки : підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми ; І. В. Алексеєнко, Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна та ін. Львів. : «Новий Світ – 2000», 2016. 1000 с.
6. Історія політичної думки : підручник: у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, І. Ю. Вільчинська та ін.]; 2-е вид., перероб. і доп. Львів : «Новий Світ–2000», 2017. Т.1.: Від зародження до початку XX ст. 403 с.
7. Історія політичної думки XX–XXI століття в першоджерелах : навч. посіб. / [А. І. Колісніченко, Ю. Л. Подасєнко, А. С. Соловійова, С. І. Шкірчак, А. І. Штевіна]. Миколаїв : Видавництво ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. Т. 2. 292 с.

8. Історія політичної думки : навч. енцикл. словник-довідник для студентів вищ. навч. закл. / за заг. ред. Н. М. Хоми [В. М. Денисенко, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]. Львів : «Новий Світ – 2000», 2014. 766 с.
9. Історія політичної думки України : підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми; І. Вдовичин, І. Вільчинська, Є. Перегуда та ін. Львів : Новий Світ-2000, 2017. 632 с.
10. Кирилюк Ф. М. Історія зарубіжних політичних вчень Нової доби : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 414 с.
11. Кирилюк Ф. М. Історія політології : підручник для вищ. навч. закладів. Київ : Знання України, 2002. 535 с.
12. Класики політичної думки від Платона до Макса Вебера / під ред. Є. Причепія. Київ : Тандем, 2002. 580 с.
13. Колісніченко А. І., Шкіряк С. І. Історія політичної думки XX – XXI століть у першоджерелах : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. Т. 1. 404 с.
14. Колісніченко А. І. Історія держави і політико-правових вчень Стародавньої Греції та Риму : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во МФ НаУКМА, 2002. 274 с.
15. Колісніченко А. І. Хрестоматія з історії греко-римських політико-правових вчень Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2005. 192 с.
16. Кормич А. І. Історія вчень про державу і право : навч. посіб. 4-те вид., доповн., у 2-х част. Київ : Алерта, 2015. 416 с.
17. Політична думка XX – початку XXI століть: методологічний і доктринальний підходи : підручник : у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми ; Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін. Львів : «Новий Світ-2000», 2016. Т. 1. 516 с.
18. Політична думка XX – початку XXI століть: методологічний і доктринальний підходи: підручник : у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми ; Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін. Львів : «Новий Світ-2000», 2017. Т. 2. 535 с.
19. Політична енциклопедія / редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. Київ : Парламентське видавництво, 2011. 808 с.
20. Політологія: сучасні терміни і поняття. Короткий навчальний словник-довідник для студентів ВНЗ I-IV рівнів акредитації. 4-те видання, виправлене і доповнене / укладач В. М. Піча, наук. редакція Л.Д. Климанської, Я.Б. Турчин, Н. М. Хоми. Львів : Новий Світ –2000, 2015. 516 с.
21. Романюк А. С. Історія західних політичних вчень: політичні доктрини XX – початку XXI ст. : навч. посіб. Київ : Знання, 2011. 255 с.
22. Слющинський Б. В. Історія суспільно-політичної думки : курс лекцій. Київ : Європейський університет, 2005. 453 с.
23. Ханстантинов В.О. Практикум з історії політичних і правових вчень : навч. посіб. Миколаїв : МНАУ, 2014. 200 с.
24. Хрестоматія з історії всесвітньої політичної думки : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во МФ НаУКМА, 2002. 220 с.

25. Цюрупа М. В., Ясинська В. С. Історія політичних і правових вчень : курс лекцій. Київ : Кондор, 2014. 269 с.
26. Шульженко Ф. П. Історія політичних і правових вчень : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2007. 464 с.
- 27.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Критерії оцінки вступного фахового випробування.....	4
Зміст вступного фахового випробування в розрізі навчальних дисциплін	6
Дисципліна «Основи політології»	6
Дисципліна «Соціологія».....	10
Дисципліна «Історія політичних вчень».....	18

